

КОМПЛЕКСНА СИСТЕМА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА

*У статті розглянуто теоретичні основи формування та суть **кіюитиНЕ** системи економічної безпеки транспортного підприємства. Ничишти П \пт\..... завдання.*

Ключові слова: Економічна безпека підприємства, комплексіш • т іч, \i, < економічної безпеки транспортного підприємства, підходи до формуванні! . ш «..... принципи побудови системи, компоненти системи.

В статье рассмотрены теоретические основы формирования и іті- комплексной системы экономической безопасности транспортного прдпринпн Определены ее цели и задачи.*

Ключевые слова: Экономическая безопасность предприятия, котит система экономической безопасности транспортного предприятия, фк><>>>< • формированию системы, принципы построения системы, компоненты си, теиш The article reviews the theoretical basis for the formation and nature of the complux и іНт of economic security of transport. Defined its goals and objectives

Keywords: economic security, economic security complex system of ішшлюц approach to the system, the principles of the system, the system components.

Постановка проблеми. Сучасні процеси глобалізації, економічні кризи, загострення економічної конкуренції ставлять **перед ксрїнницїпом** транспортних підприємств необхідність створення системи захищаю... Уї потенціалу від зовнішніх та внутрішніх загроз з метою **досягнення** цінні, н* І визначило керівництво у стратегічному розвитку. Тому актуальними • питання створення дієвої комплексної системи економічної «ким мі підприємства, яка дозволить керівництву транспортних підприємств пивийІТН небезпеки в економічній діяльності, уникнути можливих загроз І ЛІМІ і м наслідки негативних процесів зовнішнього та внутрішнього **середовиш**

Аналіз останніх досліджень та публікацій. **Проблемам** економІММОІ безпеки на рівні підприємств присвячені праці вітчизняних та зарубіжним авторів, зокрема: О.В. Ареф'єва, О.І. Захаров, Д.В. Зубік, СМ., МІ Ком... О.А. Кириченко, СІ. Ніколаюк, В.П. Мак-Мака, В.В. Мізюк, А.М. Ткаченко В.Г. Шинкаренко, Шкарлет, А.М. Штангрет та інших. **В наукових мрїши*** вищезгаданих вчених досліджені проблеми економічної безпеки **підпригм*** їй розглядаються в напрямках визначення суті та змісту економічної безпеки, **І** також проблемам виникнення загроз та розрахунку рівнів **економічної** безпеки підприємства. Про те, слід підкреслити, **що** недостатньо уишн вченими приділяються проблемам обґрунтування, **створення** те функціонування комплексної системи економічної безпеки підприємств.

За останній період часу проблемам комплексних систем економічної безпеки підприємств приділили увагу вчені: М.І. Камлик, К.В. Коваленко, Т.М. Слободяник, В.В. Мізюк. Необхідно визначити, що в вищенаведених роботах недостатньо уваги приділяється проблемі визначення суті та змісту побудови комплексної системи економічної безпеки підприємств, визначення особливостей створення цієї системи на транспортних підприємствах, які мають особливі умови їх функціонування.

Невирішена раніше частина загальної проблеми. Відсутність науково обґрунтованого визначення категорії система по відношенню до дефініції комплексна система економічної безпеки транспортного підприємства.

Мета статті. Метою статті є визначення категорії система по відношенню до дефініції комплексна система економічної безпеки транспортних підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Транспорт - одна з базових галузей народного господарства, яка забезпечує потреби національної економіки та населення в усіх видах перевезень. Ефективне функціонування транспорту є необхідною умовою забезпечення захисту економічних інтересів держави, для забезпечення обороноздатності, підвищення рівня жигтя населення. Тому сталий розвиток транспортних підприємств в ринкових умовах, необхідність інтегрування транспортної системи України в Європейську економічну і транспортну системи вимагають від України заходів щодо реорганізації транспортно-економічних зв'язків, підвищення техніко-економічних показників діяльності всіх видів транспорту, підвищення рівня його економічної безпеки, удосконалення інфраструктури тощо. Всі ці завдання Транспортної стратегії України на період до 2020 року неможливо вирішити без ефективної стратегії діяльності всіх видів транспорту в основу якої повинні входити ефективні стратегії окремих суб'єктів транспортної галузі - підприємств.

За умов економічної лібералізації, суб'єкти підприємницької діяльності самостійно визначають свою економічну політику, несуть повну відповідальність за результати своєї господарської діяльності. Ринкові умови господарювання вимагають від власників та керівників транспортних підприємств вживання комплексних заходів, спрямованих на забезпечення належного рівня економічної безпеки. Дослідження наукових праць дозволили виділити чотири підходи з проблем визначення економічної безпеки підприємства, а саме:

1). Базується на забезпеченні умов збереження комерційної таємниці й інших секретів підприємства. Цю думку поділяють: В. Алексеєнко, Ю. Батуріна, В. Гавриш, В. Голованова, В. Горячова, А. Полянський, Г. Раєвський та ін.

2). Визначення стану підприємства протистояти несприятл... їм внутрішнім і зовнішнім впливам. Автори: О. Ареф'єва, Х. Берне, м Капустін, Т. Кузенко, А. Штангрет та ін.

3). Ресурсно-функціональний - стан найбільш ефективної і використання корпоративних ресурсів для запобігання виникнення загрої і забезпечення стабільного функціонування підприємства зараз і у майбутньому. Цю думку поділяють: О. Ареф'єва, Н. Забродський,)\ Ковальов, Н. Капустін, Т. Кузенко, І. Плетникова, Т. Сзосорукова, Л Штангрет та ін.

4). Захист інтересів окремого напрямку його діяльно, и Прихильники цього підходу : М. Бендихов, Н. Капустін, А. Козаченко -\ Ляшенко, В. Пономарьов, Т. Сухорукова, С. Шкарлет, А. Штангрет, П Ярочкін та ін.

Таким чином., узагальнюючи всі наявні точки зору, можна визначити що на теперішній час не існує єдиного визначення категорії «економічна безпека підприємства». Можна зробити висновок, що це -- складне, багатофакторна категорія, яка потребує комплексного підходу, з урахуванням умов функціонування кожного конкретного підприємства. Результати досліджень категорії Комплексна система економічної безпеки підприємств і представлена у таблиці 1.

Дослідженнями категорії комплексна система економічної безпеки підприємства (табл.1) займалися такі вчені, як О. Білорус, О. Захаров, М Камлик, О. Кириченко, К. Коваленко, Г. Козаченко, О. Ляшенко, С, Мітенко, В. Мізюк, Н. Матвеев, В. Пономарьов, Л. Шемаєва та інш.

Аналіз основних підходів до визначення категорії комплексної система економічної безпеки дозволило зробити висновок, що вони різняться за визначенням предмета дослідження. Більшість авторів: С. Мітенко, О. Захаров, М. Камлик, К. Коваленко, О. Кириченко та ін. визначають його, як комплекс заходів, а Н. Матвеев вважає, що це етапи, В. Мізюк функціональні складові, О. Білорус - сукупність поглядів, ідей і т.д. Таким чином, першочергово необхідно визначити категорію система.

Система - множина взаємопов'язаних елементів, відокремлена ни середовища і яка взаємодіє з ним, як ціле.

Таким чином, ми визначились, що комплексна система економічн ' безпеки підприємства відноситься до типу - системи-процеси, Т.Я. ПОНІ повинна забезпечувати безпеку підприємства.

Показником системи-процесу є його стан. Стан системи може* визначити, як сукупність значень її індикаторів виконання операцій у певний момент часу. Метою комплексної системи економічної безпеки підприємств» також є бажаний її майбутній стан, який забезпечує його сталий розвиток.

Таблиця 1.-Визначення категорії
ї« Комплексна система економічної безпеки підприємства»

СУТЬ	Автори
Комплексна сні тем ч економічної безпеки підприємства - це комплекс взаємопов'язаних заходів організаційно-нравового характеру, що здійснюються спеціальними органами, службами, підрозділами суб'єкта господарювання, спрямованих на захист життєво важливих інтересів особистості підприємства і держави від протиправних дій з боку реальних або потенційних фізичних або юридичних осіб, що можуть призвести до істотних економічних утрат то забезпечення економічного зростання в майбутньому.	С. Мітенко
Комплексна систем» беаеки - сукупність взаємозалежних організаційних, правових і технічних заходів спрямованих на зниження й протидію реальним й потенційним, внутрішнім і зовнішнім ризикам і загрозам діяльності підприємства, які можуть привести до істотних економічних втрат, зупинити, або загальмувати розвиток підприємства.	О. Захаров
Комплексна система економічної безпеки підприємства - це комплекс взаємопов'язаних заходів» організаційно - правого характеру, що здійснюються спеціальними органами, службами, підрозділами суб'єкта господарювання, спрямованих на захист життєво важливій.»: інтересів особистості, підприємства і держави від протиправних дій...	М. Камлик К. Коваленко
І ни системою економічної пезіеки підприємства слід розуміти організаційний комплекс, який складається з сукупності організаційних, управлінських, технічних, правових та інших заходів, спрямованих на забезпечення безпеки підприємства, захист законних інтересів його керівництва та інвесторів, сприяння забезпеченню стійкого розвитку підприємства.	О. Кириченко
Надійність системи збереження інформації визначається рівнем Зезпеки найслабкішої ланки, якою вважається існуючий персонал організації.	Г. Козаченко В. Пономарьов О. Ляшенко
Оперення і функціонування системи економічної безпеки підприємства складаються з кількох етапів, що дозволяє досягнути меї - комплексного захисту підприємства від усіх видів загроз.	Н. Матвеев
Економічну безпеку підприємства можна розглядати, як систему функціональних складових, які для кожного конкретного підприємства можуть мати різні пріоритети залежно від існуючих загроз.	В. Мізюк
Безпека підприємства - комплексна система безпеки комерційної діяльності підприємства яка є її станом захищеності від внутрішніх та зовнішніх загроз.	С. Ніколаюк Д. Пикофорчук
Система економічної безпеки суб'єктів господарювання це організована сукупність взаємопов'язаних елементів зовнішньої та вну грішньої безпеки суб'єктів господарювання	Л. Шемаєва
Система економічної безпеки ішпримства - сукупність поглядів, ідей, цільових установок, спрямованих на забезпечення стабільного функціонування підприємства	О. Білорус

В теорії системного аналізу розрізняють системи двох типів: системи—об'єкти і системи-процеси. Щоб визначити, до якого типу систем відноситься комплексна система економічної безпеки підприємства ІНН необхідно визначити основну мету досліджуваної системи.

На нашу думку, кожна система ЕБП характеризується складовими частинами системи - елементами, підсистемами, які називають її компонентами системи, а також зв'язком. Поділ системи ЕБП на окремі елементи залежить від мети цієї системи - забезпечення належного рівня економічної безпеки підприємства, та конкретних напрямків забезпечення безпеки елементів та підсистем комплексної системи економічної безпеки підприємства.

Зростання економічних та фінансових показників підприємства ІІІ забезпечується здійсненням комплексом превентивних заходів, спрямованих на нейтралізацію зовнішніх та внутрішніх загроз підприємства. Використання принципів системного підходу дозволяє вирішувати багато задач по вдосконаленню і розробці нових більш перспективних технологічних процесів, а саме перехід системи з одного до іншого стану характеризується категорією поведінки системи, що дозволяє з'ясувати її характер, механізми, алгоритми тощо.

Після визначення мети, стану та поведінки комплексної системи економічної безпеки підприємства необхідно визначити її структуру, яка » сукупністю необхідних і достатніх для досягнення мети зв'язків **МІЖ** її компонентами. Структура характеризує організованість системи, **спин** упорядкованість її елементів та зв'язків. Аналіз досліджень композиції структури комплексної системи економічної безпеки підприємств дозволяє визначити, що підходи вчених також неоднозначні, та дуже різняться - це **f** проблемою подальших досліджень.

З вищевказаного можна зазначити, що наша система повинна мати здатність зберігати свою поведінку, що характеризується показниками індикаторами рівноваги системи; стійкістю стану комплексної системи економічної безпеки підприємства - яка характеризується незначними змінами вихідних параметрів системи чи її властивостей при зовнішніх впливах; еволюційним розвитком - зміною системи в часі.

Наступні вивчення комплексної системи економічної безпеки транспортних підприємств нам дозволили визначити, що її можна віднести до категорії інформаційних систем, т.я. ця система має декілька інформаційних входів та виходів, та охарактеризувати її, як систему адаптивного типу, яка пристосовується до змін зовнішнього та внутрішнього середовища, унаслідок яких підвищується ефективність її функціонування. Система повинна мати такі властивості, як цілісність, неадитивність, структурність, ієрархічність, комунікативність та мати належний рівень надійності.

Висновки. В результаті проведених досліджень ми визначили основні характеристики Комплексної системи економічної безпеки транспортного підприємства, яка характеризується типом система-процеси, є інформаційною, адаптивною, та складається з компонент. З вищевказаних результатів досліджень ми можемо зробити наступні висновки:

- економічна безпека складна, багатофакторна категорія, яка потребує комплексного підходу, з урахуванням умов функціонування кожного конкретного підприємства. Тому слід приділяти достатньо уваги системності при визначенні цієї категорії;

- наукові підходи до визначення категорії «комплексна система економічної безпеки підприємства» різняться за трактовкою предмета дослідження. Подальші дослідження слід вести у напрямку визначення основних характеристик системи;

- в процесі дослідження комплексної системи економічної безпеки транспортних підприємств слід приділяти увагу до складу компонент системи, т.я. їх визначені складові впливають на рівень економічної безпеки підприємства в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

- Ареф'єва О.В. Планування економічної безпеки підприємств: монографія / О.В. Ареф'єва, Т.В. Кузенко. - К.: Європейський університет, 2004. - 170с.
- Білурус О.Г. Глобалізація і безпека розпитку / *ОТ*. Білурус. -К.: Інститут глобалістики, 2001. - 733с.
- Измалков А.В. Управление безопасностью социально-экономических систем и оценка его эффективности : монография / А.В. Измалков. - М.:Компания Спутник+, 2003. - 442с.
4. Козаченко А.В. Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения / А.В. Козаченко, В.П. Пономарев, А.Н. Ляшенко. - К.: Либра, 2003. -327с.
- Мак-Мак В.П. Служба безопасности предприятия как субъект частной правоохранительной деятельности: монография / В.П. Мак-Мак. - М.: Компания Спутник+, 2003. -220с.
6. Шемаєва Л.Г. Забезпечення економічної безпеки підприємства на основі управління стратегічною взаємодією з суб'єктами зовнішнього середовища : монографія / Л.Г. Шемаєва. - К.: НІПМБ, 2009. - 357с.
- Електронний ресурс. Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua>.
- Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.csis-scrs.gc.ca>.